

Demokratia- ja julkisoikeusosasto**Lausunto****EU-oikeus ja tietosuoja**

11.11.2020

Lainsäädäntöneuvos Virpi Koivu

Sosiaali- ja terveysvaliokunta 13.11.2020 klo 9.00; hallituksen esitys eduskunnalle laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta (HE 188/2020 vp)

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä asiantuntijalausunnon hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta. Lakiin lisättäisiin uusi 31 a §, jonka perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä (YTHS) olisi oikeus saada pyynnöstä vastikkeetta ja salassapitosäännösten estämättä opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden varmistamiseksi sekä opiskelijan riittäväksi yksilöimiseksi välttämättömät tiedot korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjiltä.

Ehdotetut säännökset olisivat EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentävää kansallista erityislainsäädäntöä, joka on perusteltava suhteessa tietosuoja-asetuksen ja perustuslain 10 §:n vaatimuksiin. Perustelujen mukaan esitys perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtaan. Oikeusministeriö toteaa, että nämä henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteet voivat sinänsä tulla kysymykseen samanaikaisestikin. Erityisesti viranomaisen henkilötietojen käsittelyyn liittyy usein julkisen vallan käyttöä. Esityksestä ei kuitenkaan käy ilmi, kumpi käsittelyn oikeusperusteista olisi ensisijainen. Oikeusministeriö katsoo, että ensisijaisen käsittelyn oikeusperusteen täsmentäminen olisi tärkeää siitä syystä, että rekisteröidyn oikeudet määrittyvät sen perusteella. Silloin, kun henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste on e alakohta, rekisteröidyllä esimerkiksi on pääsääntöisesti oikeus vastustaa henkilötietojen käsittelyä.

Esityksen säätämisjärjestysperusteluissa on kiinnitetty huomiota perustuslakivaliokunnan linjaukseen, jonka mukaan erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan nämä näkökohdat on otettu riittävästi huomioon ehdotetussa pykälässä.

Postiosoite
PostadressOikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland**Käyntiosoite**
BesöksadressEteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland**Puhelin**
Telefon0295 16001
Internat.
+358 295 16001**Faksi**
Fax09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730**S-posti, internet**
E-post, internetoikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Ehdotettujen säännösten tarve perustuisi esityksen valossa erityisesti siihen, että YTHS:lle on laissa säädetty julkisen hallintotehtävän hoitaminen, ja YTHS:llä olisi tarve saada laajasti tietoja korkeakouluopiskelijoista näiden terveyspalveluiden turvaamiseksi. Tiedot voisivat sisältää myös salassa pidettäviä tietoja. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan ehdotettu pykälä vastaa yksityiskohtaisuudeltaan ja tarkkarajaisuudeltaan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntöä. Oikeusministeriö ei kuitenkaan pidä ehdotetun 3 momentin yksityiskohtaisuutta kaikilta osin tarpeellisena. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön valossa ei ole oikeusministeriön näkemyksen mukaan enää perusteltua säilyttää tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla yksityiskohtaista henkilötietojen käsittelyä koskevaa erityislainsäädäntöä, vaan henkilötietojen suoja tulisi ensisijaisesti taata tietosuoja-asetuksella ja sitä täydentävällä tietosuojalailla. Tästä johtuen esimerkiksi rekisterisääntelyn tarve on perusteltava tapauskohtaisesti. Vaikka erityissäännökset katsottaisiin tarpeellisiksi perustellusta syystä, olisi säännösten tietosisältö perustuslakivaliokunnan linjausten valossa rajattava riskiperusteisesti siihen, mikä on välttämätöntä henkilötietojen suojan kannalta. Pykälän ja sen perustelujen valossa vaikuttaisi siltä, että vaikka YTHS:lle luovutettaisiin suuria määriä henkilötietoja, luovutettaviin henkilötietoihin ei sisältyisi erityisen arkaluonteisia tietoja. Tämän valossa erityisesti 3 momentin viimeisen virkkeen voisi jättää pois. Pykälän 1 momentissa on jo rajattu sisältö ”opiskelijan riittäväksi yksilöimiseksi välttämättömiin tietoihin”, mitä oikeusministeriö pitää tässä yhteydessä riittävän tarkkarajaisena.